

מאמר ד"ה

אין הגליות מתכנשות

מכ"ק הרב הלל הלוי

מפאריטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

יו"ל לראשונה מכת"י מעתיק

ה' אייר תשפ"ג

בזכות מאמר זו תהיה

רפואה שלימה בקרוב ממש

לר' יוסף משה בן חיה ליבא

נערך ע"י עקיבא שבריק

*Spreading the waters from the spring of the
Holy Baal Shem Tov requires much
time, effort and great detail.*

We need your financial support.

To donate via Paypal or Zelle

please use the links below:

לתרומות והנצחות

<http://paypal.me/ashavrick>

Zelle ashavrick@gmail.com

To be added to the weekly email, please contact me
at: Ashavrick@gmail.com

מאמר אין הגליות מתכנשות

מכ"ק הרב הלל הלוי מפאריטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

אין¹ הגליות מתכנשות אלא בזכות המשניות כו'. להבין למה דוקא בזכות המשניות ולא בזכות כללות תורה שבעל פה שהמה ברייתות ומימרות אמוראים כו', וכן נוכל לפרש על דרך זה אֵל יפטור אדם מחבירו, שבחינת אדם הוא אדם העליון דאצילות, על הכסא דמות כמראה אדם כו', אף על פי שאין לו גוף ולא דמות הגוף, מכל מקום נקרא כן על שם שהוא מקור למציאות אדם, שהן העולמות שהן בציוור אדם, כמו שכתוב בזוהר כמה דבר נש אתפליג שייפין כו' הכי עלמא. וכל העולמות שלא נכללו ברזא דאדם, לא נתקיימו כו'.

וחבירו הוא כנסת ישראל שנקראים אחים ורעים, להיות ביכולתם לקבל כל פנימיות המשפיע, ולזאת נקרא חבירו בדומה לו כביכול. ובשעת חורבן הבית, נתרחקו אדם מחבירו, כי קודשא בריך הוא בגלותא אסתלק לעילא, וכנסת ישראל נפלה למטה בתחתית עולם העשיה, ונקראת סוכת דוד הנופלת, והיה חס ושלום ריחוק נצחי. לזאת, הקדוש ברוך הוא בחסדו המשיך והשאיר לנו הלכות המשניות, וזהו תוך דבר הלכה, ומתוך כך זוכרוהו, היינו שיהיה הגאולה העתידה, שהוא גילוי אור גבוה לאין ערוך מכפי שהיה בזמן הבית. וזהו זכרון, כי כל דבר שְׁכָל הנשכח, כאשר הוא נזכר עליו, הוא מאיר אצלו באופן יותר גובה מכפי שהאיר אצלו בעת חידושו מאין ליש, כי חידוש השכל הוא מבחינה אחרונה שבכח המשכיל, בחינת זיוו ואורו בלבד, אבל השכחה הוא ההסתלקות לעצם כח המשכיל, כי אור חוזר חוזר לקדמותו כו'. ולזאת, קשה עתיקא מחדתא, (כן שמעתי מהמנוח רבי זלמן זעזמיר²). לזאת, כאשר מייגע

¹ המאמר נדפס כאן לראשונה מכתב יד מעתיק.

² ראה ספר בית רבי. וז"ל: הרה"ק החסיד המפורסם ר' זלמן זעזמיר נ"ע, מגדולי תלמידי רבינו, ואחר כך מתלמידי בנו אדמו"ר האמצעי נ"ע. ידיעתו בד"ח היה נורא מאד, ועבודתו היה בדרך נפלא ומבהיל, ועל ידו נתקרב הרה"ק ר' הלל מפאריטש זלה"ה לאדמו"ר האמצעי נ"ע, והר"ר הלל היה גם כן תלמידו של הר"ר זלמן זעזמיר, ומביאו כמה פעמים בדרושו. היה רב בעיר דענעבורג וגם בקריסלאווע, ושם מנוחתו כבוד. בכתב יד נמצא ממנו איזה דרושים ד"ח כו'. עכ"ל.

וראה ספר השיחות (בלשון הקודש) תש"א ע' כז. וז"ל: החסיד ר' זלמן זעזמיר היה תלמידו של אדמו"ר האמצעי. אצל רבינו הזקן הוא היה מהצעירים. ר' זלמן היה משכיל בטבע ובעל מוחין בעצם מהותו. כאשר

עצמו ונזכר עליו ביגיעתו לעצם כח המשכיל, והמשיך אותו משם, לזאת הוא מאיר בעומק יותר נעלה לאין ערוך מבחינת גילוי הראשון.

(ועל דרך זה בנמשל, הנה הגילוי שבזמן הבית היה מבחינת פנימיות המוחין דאבא ואימא עלאין שהאירו בזעיר אנפין, אבל בעת החורבן נסתלקו המוחין למקורם היותר ראשון, שהוא בחינת חכמה הנעלמה בעונג הנעלם שבעצמותו ממש הנקרא יחיד כו' ונקרא משכיל, ומשם יהיה הגילוי דלעתיד כמו שיתבאר). וזהו אֵל יפטור אדם, שהסתלקות הקדוש ברוך הוא מאת כנסת ישראל בזמן החורבן, לא היתה מתוך הלכה של משניות, ומזה יהיה הגילוי הנקרא זכרון כו'. (ומה שאמר אֵל יפטור, לשון עתיד, להיות כוונתו שילמדו מזה הלכה למעשה בגשמיות, כאשר נפטר תלמיד חכם מחבירו

אאמו"ר (הרשב"ב) היה מדבר אודות הענין של חכם בעצם כוח חכמתו, היה אומר: על דרך כמו ר' זלמן זעזמער. עכ"ל.

וראה בפלח הרמון, מגילת אסתר ע' תיב. וז"ל: כמו ששמעתי מרבי זלמן זעזמיר בשם אדמו"ר הזקן נבג"מ, שמקובלים ראשונים דיברו רק בבחינת מאין ליש, לכן כל מי שהוא גבוה בבחינת האין הוא גבוה בבחינת היש כו'. עכ"ל.

ובהמשך דבריו שם וז"ל: וכמו ששמעתי מהמנוח הנ"ל, שאדמו"ר הזקן נ"ע אמר שחלל ריקן אינו מוזכר במקובלים ראשונים, רק שהאריז"ל חידש זאת ואמר שזהו דילוג אמיתי. עכ"ל.

ובמאמר ד"ה בריש הורמנותא דמלכא וז"ל: וכמו ששמעתי מהמנוח רבי זלמן נבג"מ בשם אדמו"ר הזקן נבג"מ, דכל העולמות המשתלשלות מבחינת הקו"ח, הוא בחי' הקשורים [אותיות יבקע כשי"ת] אבל יש עולמות לאין שיעור בא"ס עצמו קודם גילוי הקו, ונרמז בתיבת העטופים ללבן, כי לבן הוא לובן העליון כו' וד"ל. עכ"ל.

ובמאמר ד"ה ענין המקוה מר' הלל. וז"ל: והוא ענין המזלות ונוצר ונקה, שהם נובלות חכמה סתימאה. ושרשם, מפנימיות החכמה סתימאה, שהוא בחינת גבורה דעתיק המלוכש בו, ולכן נקרא בשם מדות, אף על פי שהמה מקור למוחין, כמו שמבואר במקום אחר בענין שחורה אני, ששמעתי מהמנוח רבי זלמן זעזמיר זכרונו לברכה. עכ"ל.

וראה בביאור של ר' הלל על שער היחוד קמט, ג. וז"ל: וכמו ששמעתי מהמנוח רבי זלמן זעזמיר בענין ז' תקוני גולגלתא, שהם בחי' חושים שלמעלה מן השכל, והיינו להיותם כלי הרצון, וכלים נק' בשם תיקונין כידוע וד"ל. עכ"ל.

שם קנד, ד. וז"ל: וכמו ששמעתי מהמנוח החסיד המפורסם הרב רבי זלמן זעזמיר, שבחינת אובנתא דלבא הוא מקור לבחינת גולגלתא כו'. עכ"ל.

וראה בספר מגדל עז ע' תרלוז. וז"ל: העתק מ"ש הרה"ח ר' הלל נ"ע מליצה לעיר רעפקי עבור בנו של רבי זלמן זעזמיר נ"ע. ואם הייתם יודעים ומכירים את אביו המנוח ז"ל, בודאי הייתם מתחזקים בכל עוז היות בעזרו, כי מקרא מלא הוא לא ראיתי צדיק נעזב, כי הוא ז"ל לפניו לא הי' כמוהו, ואחריו לא ראיתי עדיין עובד ה' במוח ולב לבו כלב הארי ודעת רחבה בעומק אור האלקי בעא"ע עד אין שיעור.

ומתרחקים זה מזה, שיהיה מתוך דבר הלכה, לדמות בדרכי הקדוש ברוך הוא שהוא עשה בעת ריחוקו מכנסת ישראל כו').

אך להבין טעמו של דבר, מפני מה קיבוץ גליות ממשניות דוקא, ולא מהלכות אחרים כמו ברייתות ומימרות אמוראים כנזכר לעיל. יש להבין ענין המאמר קודשא בריך הוא בגלותא אסתלק לעילא לעילא, מהו שני פעמים כו'. הנה פירוש קודשא בריך הוא, קדוש בוי"ו הוא מקור העולמות המהווים מאין ליש שהם המדות דאצילות, כמו שכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה, ולזה נאמר כי ששת ימים עשה ולא בששת ימים. אך כל יומא בעבידתא, היינו ששפע המדות נתלבש בבחינת המלכות הנקראת כח המעשה, להיותה מוציא הנבראים מהעלם בבחינת המדות להיות נגלים ליש גמור, מה שאין כן מצד המדות בעצמם, היו נכללים במקורם כביטול זיו השמש בשמש כו'. אך נצרך גם כן לבחינת שפע המוחין דחכמה בינה דעת, שיומשכו בבחינת המדות, למדוד שפעם בעולמות הנבראים, כמה יהיה התגלות המדות בכל עולם ובכל נברא, שמצד זה נמשך בו בחינת ביטול, וכמה יומשך בו שפע המלכות, שהוא מהגבורות, להסתיר השפע שיהיה נראה בבחינת יש, (כי בנין המלכות מהגבורות כו'), וכענין יצר תינוק ואשה, שמאל דוחה וימין מקרבת, שלזה צריך שכלו למדוד כמה יהיה שמאל דוחה וכמה יהיה ימין מקרבת. כן למעלה, שמאל דוחה, הוא הגבורות שבמלכות, הפועלים הסתר הנברא, להיות נראה בבחינת יש. וימין מקרבת, הוא החסדים שבמדות, (כי בנין הזכר מן החסדים כו'), הממשיכים בחינת ביטול בנבראים. ועל שניהם צריך להיות גילוי קו המדה דמוחין, למדוד כמה יומשך בו בחינת השפע דמדות, וכמה יומשך שפע דמלכות. ומדידה זאת, היא בכל עולם ובכל נברא בפרט. ולזה נאמר, בעשרה מאמרות נברא העולם, ונאמר ששת ימים, כי עיקר המקור הוא ששה מדות בלבד, אך צריך להיות קו המדה דמוחין השייך למדות ובחינת המלכות, שעל ידי כולם יחד יהיה שלימות הבריאה מאין ליש.

וכל זה הוא בחינת קדוש בוי"ו, בחינת המדות עם המוחין השייכין למדות כו'. אך ברוך, לשון נפעל, היינו שבחינת זאת צריך להתברך ולהמשיך בתוכם בחינת המוחין בעצם, שהוא מבחינת אבא ואימא עלאין, שהם בחינת אור המאיר לעצמו, ואינם עדיין בבחינת מקור לעולמות. (וכמו מבשרי אחזה באדם התחתון, שְׁכָל המשכיל השכלות בעצם, שאינם שייכים למדות כלל, וכמו כמה פלפולים בגמרא שאינם שייכים לפסק הלכה כלל כו'). ולכן נקרא חכים ולא בחכמה ידיעא, מבין כו', מצד שאינם ידועים ומושגים בעולם. כי בחינת חכמה השייך למדות, מושגת בעולמות מצד פעולתו, (וכמו חכמת האומן, הניכר מפעולתו), מה שאין כן בחינת אבא ואימא עלאין, אינם מושגים בעולמות, מצד שאינם בבחינת מקור לעולמות כלל, רק שרש התורה היא שם,

כמו שהיא קדמה לעולם אלפים שנה, (והיינו אאלפך חכמה אאלפך בינה כו'). ולזאת, צריך להמשיך מהם מוחין לבחינת זעיר אנפין, שהוא בחינת מדות ומוחין השייכים למדות, שזהו בחינת מקור העולמות כו'. וזהו הקדוש ברוך, שבחינת קדוש, יתברך מבחינת קדש, שהוא בחינת חכמה עילאה, שלמעלה מהיות מקור לעולמות, והיינו על ידי עבודת ישראל בתורה ומצות ומסירת נפש שלהם, כמו שכתוב שאו ידיכם קדש וברכו את הוי"ה, שהוא בחינת קדוש.

אך באמת, יש בחינת המשכת מוחין, מלמעלה מבחינת אבא ואימא, עד רום המעלות, והיינו מוחין דעתיק ואריך, ומוחין דאדם קדמון, מרצון הפשוט שבמחשבה דאנא אמלוך, עד רצון ועונג הנעלם שבעצמות, כמו שיתבאר. וכל בחינת מוחין אלו נמשכים בזעיר אנפין, על ידי מעשה התחתונים. אך המשכות מוחין אלו עד רום המעלות, הוא על ידי הממוצע הנקרא הוא, והיינו תפארת דאימא שנעשה כתר לזעיר אנפין כו', וזה היה בזמן הבית שהיה יחוד פנים בפנים, היינו שבכל יום היו נמשכים מוחין אלו עד רום המעלות כנזכר לעיל, על ידי הקרבנות ותורה ומצות שהיו עושין בבחינת זעיר אנפין, וזהו הפנים שלו, שהוא המוחין שבו, ומוחין אלו היו נמשכים בכנסת ישראל.

ולכן היה כנסת ישראל גם כן בבחינת פנים, היינו שהפנימיות שלהם היה לה' לבדו, והחיצוניות שלהם היה בעסק משא ומתן וכיוצא כו'. אך בגלות, קודשא בריך הוא אסתלק. אין הכוונה שעצם המדות עם המוחין השייך למדות נסתלקו, שאם כן היו העולמות חוזרים לאין ואפס כו', כי בבחינת אור האלקי הנמשך לעצם חיות העולמות והתהוותם בשעת הבריאה, אין שינוי מזמן הבית לעכשיו. רק הכוונה על פנימיות המוחין הנמשכים במדות מלמעלה מעלה, שהמה נסתלקו בשעת החורבן, וזהו לעילא לעילא שני פעמים. הראשון, בחינת התסלקות למקורם, שהוא בחינת הממוצע, שהוא תפארת דאימא שנעשה כתר לזעיר אנפין. אך כשהפגם יותר גדול, אז ההסתלקות הוא לפנימיות הכתר. ומבואר בזוהר פרשת אחרי, שזהו ההפרש בין הוי לאוי. שכאשר הבינה מושכת המוחין הנרמזים בוי"ו שהוא בחינת המדות, ויו"ד הוא בחינת היסוד הממשיך מוחין אלו למלכות, וכאשר הבינה מושכת הוי"ו והיו"ד אליו, אז נקרא הוי"ו, כי ה' עלאה שהוא בחינת בינה מושכת וי"ו יו"ד אליו, ואז הדבר תלוי בתשובה, כי התשובה מגיע בבחינת הבינה כו'. מה שאין כן כשמסתלקים המוחין דוי"ו יו"ד הנזכר לעיל לפנימיות הכתר הנקרא אל"ף, אותיות פל"א, אז הוא או"י, כי אל"ף מושך לוי"ו יו"ד אליו כו', ואז אין הדבר תלוי בתשובה כלל. אך כוונתם על תשובת כלות הנפש הנמשך מן ההתבוננות דבינה לְפָא כו'.

אך צעקת פנימיות עומק הלב, הבא מצד הריחוק דבעלי תשובה, זה נקרא ממעמקים בתוספת מ"ם, בחינת עומקא דליבא, זה מגיע אפילו בבחינת פנימיות הכתר, כי אין

לך דבר עומד בפני התשובה כו'. אך באמת, ענין הגלות, אינו הסתלקות האור בלבד, רק אדרבה הוא המושכת אור חדש ונעלה מאד, שלא האיר עדיין מעולם בעולמות. לזאת, הוא מוכרח להתלבש בתחלה בלבוש החושך והגלות, ואחר כך יאיר מתוך החשך. וראיה לדבר מיציאת מצרים, שאז לא היה הגלות מצד חטא ועון, כי לא חטאו עדיין, מצד שלא היה להם תורה ומצות כלל. ולזה שאל משה, למה הרעות כו'. והשיב לו הקדוש ברוך הוא, ושמי הוי"ה לא נודעתי להם, והיינו שהוא רוצה לגלות להם שם הוי"ה העצמי, שלא נתגלה עדיין לאבות ושבטים, (והגם שנתגלה בחינת הוי"ה לאברהם, היינו בחינת הוי"ה המלוכש באלקים, וזה נקרא אל שדי, עיין במאמר וארא כו'). ולזאת, סילק בכוונה אור הראשון על ידי מיתת יוסף וכל הדור כו', ונסתלקו האורות שהמשיכו למעלה. ומבואר למעלה, דאור חוזר לקדמותו. לזאת, נתעורר על ידי הסתלקות זאת, אור יותר גבוה מאור הראשון, ונתלבש בלבוש הגלות, ועתיד לבא לידי גילוי בשעת מתן תורה. ולכן אמר, אנכי ארד עמך מצרימה, אותו בחינת אנכי שנתגלה בשעת מתן תורה, באמרו אנכי הוי"ה אלקיך, הוא בעצמו ירד מצרימה להתלבש בלבוש הגלות כו'. (או אפשר, שמתחלה נתעורר אור החדש, והוא קודם הסתלקות אור הראשון, מצד שנתבטל ונכלל בו כשרגא בטיהרא, והראשון נראה יותר כו'). וכן על דרך זה לעתיד, שיתגלה אור יותר נעלה, שאין הגילוי דמתן תורה ערוך אליו, והוא נתעורר בעת החורבן לבא לידי גילוי. לזאת, נתלבש בגלות הארוך הזה, שהוא סתום, ולא נתגלה קיצו, מצד שהגילוי שיתגלה על ידו, הוא גם כן בחינת פנימיות התורה, שהוא סתים דאורייתא, ואחר כך יתגלה מתוך החשך הזה המר והנמהר לעתיד לבא כו'. וזהו אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי, ולא כתיב ואקום, כי הנפילה בעצמה היא תכלית הקימה, מצד שמלוכש בה אור יותר נעלה, ומוכן לבא לידי גילוי, כמבואר בתורה אור במאמר ומרדכי יצא, יעויין שם.

והנה להבין בתוספת ביאור ענין ההפרש בין הגילוי דמתן תורה שנקרא גליא דאורייתא לבין הגילוי שיתגלה לעתיד לבא, יש להבין ענין תיבת ענג, שהראשי תיבות שלו הוא **ע**דן **נ**הר **ג**ן, ויש בזה שני אופנים. הראשון, ששלש מדירגות אלו הם כוללים כל העשר ספירות דאצילות, כי עדן עלאה הוא בחינת עתיק, ועדן תתאה הוא בחינת חכמה עילאה, ונהר יוצא מעדן הוא בחינת בינה הנמשך מבחינת החכמה, ועיקר הנהר הוא ביסוד אימא. (ולמעלה, בעדן עלאה, הוא בחינת יסוד עתיק כו'). והוא יוצא להשקות את הגן, בחינת זעיר ונוקבא, (כמאמר הזוהר פרשת פנחס, חמשה גנים אית ליה לקודשא בריך הוא, שהן בחינת חמשה מדות מחסד עד הוד, וגנתא חד לתתא מינייהו שהוא בחינת המלכות כו'). אך יש עוד לפרש ענין עדן נהר גן, לפני הצמצום

הראשון, על פי המבואר בשער היחוד פרק י' וי"א, שיש שלש מדריגות יחיד אחד וקדמון.

וביאור הדברים, הנה ידוע קושיית המקובלים, למה נקרא אין סוף, ולא אין תחלה. והשיב הרב המגיד נשמתו עדן, שעל העצם, לא שייך לומר, לא אין סוף, ולא אין תחלה, כיון שהוא נבדל מגדר גילוי והתפשטות כלל. רק, כאשר עלה ברצונו ומחשבתו אנא אמלוך, אז נתגלה בעצמותו בחינת מלכות דאין סוף, שהוא בחינת מקור להתפשטות והשפעה, אז שייך לומר אין סוף להתפשטותו, כי כל יכול להאציל ספירות עד אין קץ ושיעור. נמצא, שבחינת ושם אין סוף, נקרא בחינת מלכות דאין סוף כו', (ולא שייך לומר אין תחילה. כי אף על פי שאין לו תחלה זמניות, מכל מקום יש לו תחלה ומקור שממנו נמשך, והיינו הרצון ומחשבה להיות מלך כו', ודי למבין), וזהו יחיד ואחד. כי בחינת יחיד, הוא בחינת העצמות, שאינו בגדר גילוי כלל. לכן, קמיה, כל הגילויים הם אפס המוחלט. נמצא, שהוא לבדו הוא, גם עכשיו, לאחר הבריאה כמו קודם הבריאה, וכמאמר וכל מאמינים שהוא לבדו הוא כו', ולא שהיה לבדו. ולכן נקרא יחיד, שהוא בלשון הקודש, כאשר אין שני לו. מה שאין כן אחד, הוא התאחדות דברים מחולקים, והיינו כאשר נתגלה בחינת עשר ספירות בעצמות, שהוא הרצון להטיב ומחשבה דאנא אמלוך, שזהו בחינת חסד ומלכות דאין סוף, שאז נעשה מקור לגילוי והתפשטות, רק להתפשטות עד אין שיעור. נמצא, כולל בו גילויים רבים לאין שיעור ותכלית, רק שהם מתאחדים בעצמות המקור, ולכן שייך לומר אחד, (רק שנקרא אחדות הפשוטה, להיות מתאחדים בו גילויים לאין שיעור. מה שאין כן מחשבה הקדומה דאדם קדמון, נקרא סתם אחד, להיות שהגילויים הנכללים בו, הם במספר קצוב, ארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, ולא יותר, כנזכר לעיל, ודי למבין), וזהו אתה קדוש ושמך קדוש. והוי ליה למימר אתה ושמך קדוש. אך אתה קדוש, הוא קדושת העצמות, שהוא נבדל מגדר גילוי לגמרי, שנקרא יחיד. אך שמך, הוא מלכות דאין סוף, שהוא מקור להשפעה והתפשטות, רק הוא קדושה אחרת, שהוא נבדל מלהיות מקור להשפעה גבולית כו', ודי למבין.

אך באמת, יש כמה מדריגות בבחינת יחיד, עד שיתגלה ממנו הרצון להטיב ומחשבה דאנא אמלוך, לכן נקרא נמלך כו', כי נמלך הוא סיבה לרצון כידוע. אך איך נמשך הרצון מבחינת עונג נעלם זה, הנה ידוע שבחינת ענג זה הוא נעלם, ואינו שייך לומר שאינו מושג, כמו שאינו שייך לומר על חכמה, שאי אפשר למששה כו'. אך עונג זה גרם להיות נתינת כל עצמותו, להיות תלוי במעשה התחתונים, (וכענין אנכי, אנא נפשי כתבית יהבית כו'). והיינו אם יעסקו בתורה ומצות, יבא לידי התגלות למטה בכל העולמות. ובאם לאו, לא יתגלה. ואדרבה, גורם הסתלקות כנזכר לעיל. הנה זה נקרא

רצון המוחלט בעצמות, שבו מלוכש ענג הנעלם הנזכר לעיל, ונקרא בעל הרצון או רעוא דכל רעוין. ומזה, על ידי כל מצוה בפרט שנשמות ישראל שבגופים עושים, מעוררים בחינת עצמותו הנזכר לעיל לבא לידי גילוי למטה. והתעוררות זאת הוא בעצמותו, נקרא רצון הנעלם בפרט, הנמשך מרצון המוחלט, על ידי כל מצוה שישראל עושים כו'.

והנה כל שלש בחינות אלו, הם בהעלם עצמותו ממש הנקרא יחיד כו'. ובתחלת הבריאה, נתעוררו בהעלם עצמות, לעשות ולפעול הרצון להטיב ומחשבה דאנא אמלוך, להיות מקור להשפעת העולמות, (וכל השלש בחינות נקרא נמלך כו'). ועתה מתעוררים על ידי כל מצוה בפרט, להמשיך גילוי עצמותו בעולמות כו'. אך כל השלש בחינות, להיותם בהעלם עצמי, למעלה מבחינת גילוי אור אפילו לעצמו, לא יהיה נמשך הרצון להטיב ומחשבה דאנא אמלוך, עד אשר יהיה ההעלם שבעצמותו נמשך ובא לידי גילוי אור לעצמו, ונקרא שעשועי המלך בעצמותו, ונקרא תענוג הפשוט. ואז נמשך מבחינת תענוג הפשוט זה, ענג פרטי, ומתלבש בבחינת רצון פרטי להטיב ומחשבה דאנא אמלוך כו', (וכמו שמבואר במקום אחר הדוגמא לזה, מענין חזייה דהוה קא בדח טובא, ואי הוה שאיל כו'). וזהו עדן ונהר. כי עדן הוא שלש בחינות שבהעלם עצמות, ענג הנעלם ורצון המוחלט ורצון הנעלם כו'. אך בחינת נהר, יתפרש בשני אופנים. או מלשון גילוי אור, כמה דאכתיב, צפרא נהיר, והיינו בחינת שעשועים העצמיים, שבא ההעלם עצמות לכלל גילוי אור לעצמו, או מלשון המשכה, כמאמר ונהרו אליו כו', שאז קאי על העונג פרטי שפועל הרצון להטיב ומחשבה דאנא אמלוך, שאז הוא מקור להשפעה והמשכה, רק שהוא בבחינת אין סוף. ושניהם אמת, כי השני בחינות נקרא נהר כו', ודי למבין.

והנה, אם היה נמשך שפע העולמות להדיא מבחינת מלכות דאין סוף הנזכר לעיל, היה העולם נמתח עד בלי די, היינו שהיו נמשכים עולמות לאין שיעור, וכל עולם היה בבחינת אין סוף. ופנימיות הכוונה ורצון היה, שיהיה העולמות במדה ושיעור ובמספר קצוב, בכדי שיהיה נמשך אחר כך בחינת התורה במדה ושיעור ומספר קצוב, רמ"ח מצות עשה ושס"ה לא תעשה, ולא תוסיף ולא תגרע על דבריו. וכן נשמות ישראל במדה ושיעור ומספר קצוב, שישים רבוא שרשים כו'. לזאת, אמר לעולמו די, היינו ששיער בעצמו בכח, איכות הגילויים שיתגלו בפועל ממש, וכל הגילויים ישארו בהעלם עצמות, וזה גליף גליפו בטהירו עילאה, ונקרא בחינת קדמון, שהוא ההשפעה דראשית ואחרית, בלי שינוי כלל. רק, להיותה בכח עצמיות, נקרא קדם. והנה זהו בחינת גן, כמו גן הכולל בתוכו ריבוי מיני ענג, רק שהם בשיעור קצוב. כן בכאן, כל

התענוגים שבכל פרטי המדריגות שבעולמות, הם בכאן בהעלם. וזהו עדן נהר גן, לפני הצמצום כו', ודי למבין.

ועתה יש להבין ההפרש בין הגילוי דשעת מתן תורה ובין הגילוי דלעתיד לבא. דבשעת מתן תורה, הגם שמקור התורה הוא מבחינת ענג הנעלם, אבל אז בא בהתלבשות בבחינת עדן דאצילות. ומתחלה נתלבש בבחינת עדן עלאה שהוא בחינת עתיק דאצילות, ואחר כך נתלבש בבחינת עדן דחכמה עילאה. אך גם העדן דחכמה עילאה לא נתגלה כמו שהוא, רק נמשך על ידי הנהר דבינה, ונתלבש בגן שהוא בחינת המדות דאצילות, שהוא בחינת גליא דתורה, כשר פסול טמא טהור, (עיי' במאמר השמים כסאי כו'). ולזאת, היה הגילוי דתורה בדברים גשמיים דעשה ולא תעשה, הנמשך מבחינת המדות חסד וגבורה, זה יכשר וזה לא יכשר.

אך לעתיד לבא יתגלו בחינת סתים דאורייתא הנקרא רזא דרזין, והיינו כמבואר במקום אחר בענין הדברים כדבורה הזו, שכל מה שמסגלת, אינה אלא לבעלה. כך עיקר התורה ומצות, אינו בשביל המשכת אורות עליונים, רק לעשות נחת רוח לפניו יתברך. כי זה היה העונג שלו, קיום תורה ומצות על ידי נשמות ישראל דוקא, המלוכשים בגופים דוקא, כנזכר לעיל בענין נמלך כו' כנזכר לעיל. לכן, הגם שאמרו היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם, נמצא שנשמות ישראל יקבלו שכר לעתיד לבא מעשיית המצות, (וכמו שכתוב בלקוטי אמרים בהג"ה, וקיבול שכר, עיקר באלף השביעי כו'), הנה קיבול שכרם זה, הוא גופא שיתגלה להם העונג והנחת רוח שעשו לפניו בעבודת המצות שלהם. (והגם שהוא נעלם, הנה כל יכול להמשיך דבר נעלם לידי גילוי כו'). ומזה יהיה להם ענג יותר גדול מכל התענוגים, וכמו שמבואר במקום אחר בענין עבד בעול, ששמחתו הוא רק שמחת האדון בלבד, כי מצד עצמו אין לו ענג ושמחה, כי כל מה שיקנה וירוויח, קנה רבו כו'. וזהו ענין סתים דאורייתא שיתגלה לעתיד לבא, היינו העונג הנעלם שקיבל ממעשה המצות, ובחינה הזאת נתעורר לבא לידי גילוי, ונתלבשה בגלות האחרון, שהוא בחינת חשך כפול ומכופל. ומצפים אנו ליתרון האור, שיבקע מתוך החשך, שהוא ענין גאולה העתידה, שהוא ענין גילוי ענג הנעלם, בנשמות, שנקרא רזא דרזין כנזכר לעיל, ודי למבין.

ובזה יובן הפלוגתא שבגמרא, ספק, קודשא בריך הוא אומר טהור, ומתיבתא דרקיע אמרו טמא. ולכאורה, איך יחלוקו עם הקדוש ברוך הוא, הלא התורה הוא רצונו יתברך, ואם הוא אומר שרצונו כך, מי יאמר לו שאין רצונו כך כו'. ועוד דרבה בר נחמני הכריע טהור, ואף על פי כן פסק הרמב"ם דטמא. אך ענין הנגע, הוא היפך ענג, שהוא בחינת הסתלקות האור למקורו, וכמו שאמר בזוהר, דנגע הוא סגירו דנהורא עילאה. אך באמת, ענין הגלות, הוא המשכת אור גבוה יותר, ומתלבש בלבוש הגלות.

לזאת, אינו נקרא רק ספק נגע. וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה, היתה כאלמנה כו'.
וכן בתרגום, כנשין דגוברין דלהון אזלו למדינת הים, ומסופקים אם אינון קיימין כו'.
כן הוא הגלות, הוא רק הסתר האור למטה.

אבל למעלה באצילות, מאירים אורות עליונים בתוקף הגילוי (מבחינת ענג הנעלם
שנמשך על ידי כל מצוה ישראל עושים בגלות כו'). ולזאת, מתיבתא דרקיע,
שמקבלים מבחינה שלמטה מן הרקיע המבדיל בין מים למים, שהוא בחינת הפרסא
שבין אצילות לבריאה, ושם מוסתר מאוד האור בזמן הגלות, לזאת אמרו טמא, כי הוא
נגע, היפוך הענג, סגירו דנהורא עילאה כנזכר לעיל. אבל הקדוש ברוך הוא, הוא
בחינת אור אין סוף המלוכש בעשר ספירות דאצילות, שהם למעלה מן הפרסא, וקמיה
שמיא, גליא תוקף הבהקת האור, לכן אומר טהור, וכמו ועצם השמים לטהור, שהוא
תוקף הבהקת האור כו', ודי למבין). אבל אצלנו גם כן, שאנו למטה מן הפרסא,
ההלכה הוא גם כן טמא, כי למטה מוסתר האור כו'. (רק רבה בר נחמני, שרש נשמתו
למעלה מן הפרסא, ובעת הסתלקותו נגלה בו שרש נשמתו, לכן הכריע ואמר טהור
כו', ודי למבין).

ומעתה יובן ענין קיבוץ גליות על ידי המשניות, כי הנה בעלי המשנה נקרא תנאים,
ותנא אותיות איתן, והוא בחינת משכיל לאיתן. (והענין הוא, שיש בחינת חכמה
בבחינת ענג הנעלם, כי ענין חכמה אינו רק בחינת שכל, רק הוא כח הממשיך ממהות
למהות. לכן נוכל לומר, שנתנית עצמותו להתלבש ברצון המוחלט, זהו בחינת חכמה
שבעצמותו, וכענין הנפש המשכלת, שכללות הנפש נקרא על שם החכמה, כי החכמה
מכיל כל עצמיות הנפש, לכן הוא מוליד בדומה לו כו'). וזהו בחינת משכיל לאיתן,
חכמה הנעלמה בעצמות, עונג הנעלם המביאו להתלבש ברצון, שהוא בחינת נתנית
עצמותו כנזכר לעיל. ובחינת זאת הוא בחינת רזא דרזין כנזכר לעיל, ויתגלה לעתיד
לבא. וזהו אותיות אית"ן, שמשמשות לעתיד.

והנה תנאים בעלי המשנה היה ביטולם לבחינת בעל הרצון, לכן יכלו לכוין כל פרטי
רצון העליון הנגלה בתורה שבכתב בדרך כלל בלבד, שאין זה שכל אנושי. רק מצד
ביטולם לבעל הרצון, היו יכולים לכוין כל פרטי רצון העליון הנגלה בתורה שבכתב
בדרך כלל בלבד, היו יכולים לכוין אמיתית רצונו יתברך. והנה בעת אמרם הלכות
המשנה, המשיכו אותם מבחינת ענג הנעלם שברצון המוחלט, ומשם נפסק שמזה הוא
מקבל ענג, כמו קרבן המתקרב כהלכתו בכל פרטיו, וכאשר קיבל בשמאל אינו מקבל
ענג כו'. ונמצא, שהלכות המשנה הם המשכות מבחינת ענג הנעלם, רק שמלוכשים
האורות בלבוש חיצוניות דחכמה המלוכש בהלכות אלו, (וזהו ערבים עלי דברי
סופרים יותר מיינה של תורה שבכתב, כי תורה שבכתב שרשה בחכמה עילאה בלבד

כו'). ולכן, על ידי לימוד הלכות המשנה, יומשך ענג הנעלם לידי גילוי אור מן החשך הזה, שזהו ענין גאולה מן הגלות, ולכן אין הגליות מתכנסות אלא בזכות המשניות דוקא, כי בעלי הברייתות והאמוראים לא היו במדריגה זאת דמשכיל לאיתן, ולכן ההלכה שלהם הם מבחינה נמוכה, כמבואר ברשימה דויראו את אלקי ישראל, וברשימה דאלא שמות כו', ודי למבין.

סליק.